

BIJLAGE 5

Pleegoudervoogdij

Informatie voor pleegouders die meer willen weten over het overnemen van de voogdij
over hun pleegkind

Inhoud

Inleiding	3
Pedagogisch kader	3
Randvoorwaarden voor voogdij	4
Wat houdt de voogdij in?.....	4
Welke rechten en plichten krijgt u door voogd te worden?	4
Hulpverlening en uithuisplaatsing pleegkind bij pleegoudervoogdij	7
Jeugdbescherming bij pleegoudervoogdij	7
Hoe kunt u als pleegouder(s) de voogdij verkrijgen?	8
Verzoek gezamenlijke voogdij	8
Adoptie van een pleegkind	9
Beëindiging pleegoudervoogdij	9
Meer informatie en contact	10
Geraadpleegde bronnen	10
Bijlagen:	
1. Model verzoek overdracht voogdij	11
2. Model bereidverklaring pleegouder(s)	12

Colofon

Tekst: Jeugdzorg Nederland /Pleegzorg Nederland

Postbus 85011

3508 AA Utrecht

tel. 030 2983400

e-mail info@jeugdzorgnederland.nl

www.jeugdzorgnederland.nl / www.pleegzorg.nl

Versie 1.2, oktober 2014

Jeugdzorg Nederland heeft zich ertoe ingespannen een zo zorgvuldig mogelijke brochure op te stellen. Niettemin kunnen zij geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor de (gevolgen van) onvolkomenheden die eventueel in deze brochure voorkomen. Deze brochure is tot stand gekomen dankzij de inbreng van een aantal medewerkers vanuit de Bureaus Jeugdzorg en pleegzorgaanbieders.

Inleiding

Deze brochure is bedoeld voor u als pleegouder, indien u wilt weten wat de (juridische) gevolgen en mogelijkheden zijn als u de voogdij over uw pleegkind op u neemt. Als het perspectief voor het pleegkind op terugkeer naar de eigen ouders niet meer aanwezig is, dient de vraag zich aan of het kind permanent bij u in het gezin kan blijven. Als het antwoord daarop ja is, dan ligt het voor de hand om na te denken over de vraag of u ook het gezag zou willen dragen over uw pleegkind. Voordat u hierover kunt beslissen, wilt u natuurlijk weten wat de gevolgen daarvan zijn.

Waarom pleegoudervoogdij?

Gezag over een kind dat uitgeoefend wordt door een ander dan de eigen ouder noemen we voogdij. Als de voogdij wordt uitgeoefend door een pleegouder spreken we van pleegoudervoogdij. Bij langdurige pleegzorg is vaak sprake van een zogenaamde justitiële plaatsing: Bureau Jeugdzorg (hiermee bedoelen wij in deze brochure ook de landelijk werkende instellingen) voerde de ondertoezichtstelling uit. In het kader daarvan is uw pleegkind bij u geplaatst. Als de terugkeer naar de ouders redelijkerwijs niet meer mogelijk is, volgt vaak een ontheffing van het ouderlijk gezag van de ouders van het kind. Bureau Jeugdzorg wordt dan meestal belast met de voogdij. Het eerste dat de voogdijwerker na de ontheffing doet, is onderzoeken wat het perspectief is van het pleegkind. De vraag komt daarbij aan de orde of op termijn pleegouders deze voogdij op zich willen nemen.¹ Onderzoek heeft aangetoond dat het combineren van opvoedingsverantwoordelijkheid en het dragen van het formele gezag een gunstige invloed heeft op zowel de pleegouders als op het pleegkind. Pleegoudervoogdij heeft een gunstige invloed op de ontwikkeling van het pleegkind en op de hechting binnen het pleeggezin. De betrokkenheid van pleegouders wordt, doordat zij voogd worden van het pleegkind, ook intensiever.

Het belang van het kind als belangrijkste overweging

Uitgangspunt bij het nemen van de beslissing tot overdracht van voogdij aan de pleegouders moeten altijd de rechten en belangen van het kind zijn. Het recht op continuïteit in de verzorging en opvoeding en het recht op identiteit en afstamming moeten gewaarborgd zijn en blijven. Het recht op eerbiediging van het gezinsleven van u en uw pleegkind (art. 8 EVRM) is door overname van de voogdij beter veiliggesteld.

Deze brochure informeert u over de consequenties van het pleegoudervoogdijschap. Als u na het lezen van deze brochure nog vragen heeft, dan kunt u deze stellen aan uw pleegzorgbegeleider of de voogdijwerker van Bureau Jeugdzorg (of LWI).

Pedagogisch kader

Het opgroeien in een veilige en stabiele omgeving is van essentieel belang voor de ontwikkeling van een kind. Dat geldt voor alle kinderen, in het bijzonder ook voor kinderen in de jeugdzorg. Nieuwe opvattingen over de jeugdbescherming en veranderende wetgeving hebben invloed op de werkwijze binnen de jeugdzorg en de pleegzorg. Wanneer een kind voor korte of voor langere tijd niet thuis kan wonen, is pleegzorg de eerste keus. Wanneer een kind bij pleegouders geplaatst wordt dan wordt als eerste gekeken of het kind weer terug naar huis kan, eventueel met extra ondersteuning van de ouder(s). We spreken dan van de hulpverleningsvariant pleegzorg. Dat kan in het vrijwillig kader of met een ondertoezichtstelling. De duur van de ondertoezichtstelling dient beperkt te zijn en binnen aanvaardbare termijn moet een besluit worden genomen of de ouder(s) de opvoedingsverantwoordelijkheid weer op zich kan/kunnen nemen of dat een pleegkind verder op zal groeien in een pleeggezin, het zogenaamde opvoedbesluit.²

¹ Het gebeurt steeds vaker dat gelijk bij de ontheffing al gekeken wordt of de voogdij overgedragen kan worden naar pleegouders. Het is te voorzien dat dit in de toekomst alleen nog maar meer zal gebeuren.

² In principe geldt dit ook voor plaatsing in het vrijwillige kader. Ook de duur van die plaatsing moet beperkt zijn en er moet binnen een aanvaardbare termijn een besluit worden genomen over de toekomst.

Wanneer wordt besloten dat een pleegkind tot volwassenheid zal opgroeien bij pleegouders is er sprake van de opvoedingsvariant. Voor de ouders betekent dit dat zij een nieuwe invulling moeten gaan geven aan hun ouderrol, nu de opvoedingsverantwoordelijkheid definitief aan pleegouders wordt overgedragen. Bij een opvoedbesluit past ook een verderstrekkende maatregel, waarmee de ouders worden ontheven uit het gezag en dit gezag (voogdij) bij een ander komt te liggen. Het is voor de ontwikkeling van het pleegkind van belang om in een zo 'normaal' mogelijke opvoedingssituatie op te groeien. Bij het normaliseren past dat de pleegouders de zeggenschap over het pleegkind krijgen, de zogeheten pleegoudervoogdij. Pleegouders kunnen dan belangrijke beslissingen over het pleegkind zelf nemen, zoals beslissingen over medische behandeling, schoolkeuze, etc. Bij pleegoudervoogdij komen pedagogisch en juridisch gezag weer in één hand, net als bij andere, niet-voogdijkinderen.

Randvoorwaarden voogdijoverdracht aan pleegouders

Voordat pleegoudervoogdij aan de orde is, dient een aantal zorgvuldige afwegingen te worden gemaakt. Het (belang van) het pleegkind staat hierbij centraal. De rechten van het pleegkind moeten gewaarborgd zijn, waaronder het recht op continuïteit in de verzorging en opvoeding en het recht op identiteit en afstamming. Dit houdt in dat:

1. het pleegkind weet wie zijn ouders zijn en wat de achtergrond van de plaatsing is;
2. indien de ouders op actieve wijze invulling geven aan hun ouderschap, de omgang tussen het pleegkind en de ouders ook na voogdijoverdracht gewaarborgd moeten blijven;
3. pleegouders uit eigen beweging bereid zijn en het belang onderschrijven van het bespreken van de achtergrond van het pleegkind;
4. de pleegouders bereid zijn om afspraken met de ouders/familie te maken over de omgang en het geven van informatie over het pleegkind.

Wat houdt de voogdij in?

Als een ouder het gezag heeft, is hij of zij (of zijn ze allebei) wettelijke vertegenwoordiger(s) van het kind: de zeggenschap ligt bij de ouder(s). Als iemand anders of een instelling het gezag over het kind uitoefent, dan spreken we van voogdij. De term voogdij is dus gereserveerd voor derden die niet de ouders van het kind zijn en die het gezag uitoefenen. In beide gevallen gaat het inhoudelijk om hetzelfde: om de zeggenschap (wettelijke vertegenwoordiging) van het kind. Als ouders niet meer zelf voor hun kind kunnen zorgen en de verwachting is dat dit in de toekomst ook niet meer gaat gebeuren, kan een kind onder voogdij worden geplaatst. Voogdij is het gevolg van een beslissing van de rechter, in die gevallen waarin een minderjarige niet onder ouderlijk gezag staat of waarin de voogdij voor een minderjarige niet is geregeld. De voogdij is definitief als beide ouders zijn overleden. Als zij er niet meer zijn, kan het ouderlijk gezag nooit meer worden uitgeoefend en kan er alleen nog maar sprake zijn van voogdij. De voogdij duurt dan tot de meerderjarigheid van het kind, dus tot het achttiende jaar. In alle andere gevallen is de voogdij formeel niet definitief. Een ouder kan bijvoorbeeld na ontheffing of ontzetting altijd om herstel van het gezag vragen. De wet stelt hieraan echter strenge eisen, die door de rechter worden getoetst, waardoor herstel van het ouderlijk gezag in de praktijk nauwelijks voorkomt.

Welke rechten en plichten krijgt u door voogd te worden?

Het besluit om wel of niet voogd te worden over een pleegkind is een besluit dat zorgvuldig moet worden genomen. De bijkomende rechten en plichten spelen daarbij ongetwijfeld een belangrijke rol. Daarom hier een overzicht in willekeurige volgorde:

- De pleegoudervoogd³ kan zelf beslissingen nemen over het pleegkind, zoals schoolkeuze of medische behandeling. Wat betreft de medische behandeling geldt dat in de Wet geneeskundige behandelovereenkomst bepaalde leeftijdsgrenzen worden gehanteerd. Tot 12 jaar beslist de wettelijk vertegenwoordiger, van 12 tot en met 15 jaar is een gezamenlijke instemming vereist en vanaf 16 jaar is uitsluitend de instemming van de minderjarige nodig

³ Waar pleegoudervoogd staat, kan ook pleegoudervoogden worden gelezen.

voor een medische behandeling.

- Wanneer de rol van Bureau Jeugdzorg als voogd wegvalt, heeft de pleegoudervoogd de plicht om het contact tussen de ouders en het kind vorm te geven. Hoewel als inhoudelijke voorwaarde voor pleegoudervoogdij wordt gesteld dat het contact tussen ouders en kind zonder bemiddeling wordt geregeld, kan de communicatie tussen de ouders en de pleegoudervoogd op enig moment verstoord raken, wat van invloed kan zijn op het contact tussen de ouders en het kind. Die verstoring kan te maken hebben met het feit dat ouders voogdij door pleegouders soms opvatten als een ontkenning van hun ouderschap. Dit ligt doorgaans minder gevoelig als de voogdij bij Bureau Jeugdzorg ligt en Bureau Jeugdzorg als professionele, onafhankelijke instantie de oudercontacten kan bewaken en begeleiden.
- De pleegouder is als voogd verantwoordelijk voor het regelen van extra of gespecialiseerde zorg tot het achttiende levensjaar van het pleegkind. Als een pleegoudervoogd te maken krijgt met opgroei- en opvoedingsproblemen, kan hij daarvoor zelf hulp vragen bij Bureau Jeugdzorg. Als het pleegkind niet meer bij de pleegoudervoogd kan blijven wonen en bijvoorbeeld in een instelling moet worden geplaatst, moet de pleegouder als voogd hiervoor de indicatie aanvragen. Bij uithuisplaatsing, bijvoorbeeld in een GGZ-instelling bestaat het risico van een vacuüm in de financiële verantwoordelijkheid: de pleegoudervoogd is niet onderhoudsplichtig maar anderen ook niet.⁴ Denk hierbij bijvoorbeeld aan zak- en kleedgeld.
- De pleegzorgaanbieder sluit een pleegcontract pleegoudervoogdij af met een pleegoudervoogd conform de Regeling pleegzorg. Een pleegoudervoogd houdt daarmee recht op een pleegvergoeding en eventuele toeslagen conform de Regeling pleegvergoeding. Voorwaarde is dat de pleegouder voorafgaand aan zijn benoeming als voogd al een pleegcontract had met de pleegzorgaanbieder. In het pleegcontract worden de afspraken over de begeleiding vastgelegd. Voor de pleegoudervoogd geldt dat hij of zij verplicht is om begeleiding te aanvaarden. De begeleiding is wettelijk beperkt tot één gesprek per jaar, tenzij de pleegoudervoogd om meer begeleiding vraagt. Over de intensiteit of de wijze van begeleiding kunnen onderling afspraken worden gemaakt.

Vanaf 1 juli 2013 houden ook pleegouders die gezamenlijk de voogdij verkrijgen over hun pleegkind, recht op een pleegvergoeding en eventuele toeslagen. Deze regeling geldt niet voor pleegouders die vóór 1 juli 2013 de gezamenlijke voogdij over hun pleegkind hebben gekregen.

- Een pleegoudervoogd is wettelijk niet onderhoudsplichtig voor het pleegkind. De onderhoudsplicht blijft bij de juridische ouders, ook als de pleegouders voogd van het pleegkind zijn. Hetzelfde geldt voor pleegoudervoogden die na 1 juli 2013 de gezamenlijke voogdij hebben verkregen. Wanneer het pleegcontract voortijdig wordt verbroken (voor de 18e verjaardag van het pleegkind), ontstaat een nieuwe situatie. De pleegoudervoogden, die *samen* de voogdij hebben, worden dan wel wettelijk onderhoudsplichtig. Bij éénhoofdige voogdij geldt dat niet. Het is dus zaak hierover goed na te denken voor het aanvragen van medevoogdij.
- De pleegoudervoogd kan een beroep doen op de bijzondere kostenregeling (toeslag) van de pleegzorgaanbieder.
- De pleegoudervoogd wordt als wettelijk vertegenwoordiger van het pleegkind zelf verantwoordelijk voor het afsluiten van verzekeringen voor ziektekosten, aansprakelijkheid en begrafenissen.

⁴ Onderhoudsplicht is geregeld in artikel 1:392 en verder van het Burgerlijk Wetboek. Het houdt een verplichting in tot het verstrekken van levensonderhoud, ofwel in het naar draagkracht voorzien in de kosten van verzorging en opvoeding. Ouders blijven in principe onderhoudsplichtig tot hun kind 21 jaar wordt (ook wanneer zij geen gezag meer hebben over hun kind).

- De pleegoudervoogd is ervoor verantwoordelijk dat het pleegkind is ingeschreven bij een zorgverzekeraar. De basisverzekering is voor minderjarigen kosteloos.
- Een pleegoudervoogd kan geen beroep meer doen op de aanvullende ziektekostenverzekering van Bureau Jeugdzorg en zal desgewenst aanvullende verzekeringen voor ziektekosten en tandheelkundige zorg die het basispakket voor kinderen overstijgt, moeten afsluiten.
- In de meeste gevallen geldt voor jeugd onder 18 jaar geen eigen bijdrage in de ziektekosten, maar waar dat wel het geval is, is de pleegoudervoogd verantwoordelijk voor de betaling.
- De normale kosten voor verzorging en opvoeding kunnen worden betaald uit de pleegvergoeding die de pleegouders blijven ontvangen na de voogdij-overdracht, maar als er noodzakelijke kosten zijn die niet uit de pleegvergoeding of uit de bijzondere kostenregeling betaald kunnen worden, blijven de ouders de eerst aangewezenen die deze kosten moeten voldoen. In de praktijk zijn ouders vaak niet in staat deze kosten te betalen en komt de betaling van deze kosten toch op de pleegouders neer.
- De pleegouder ontvangt ook na voogdijoverdracht een pleegvergoeding. Om die reden komt de pleegoudervoogd niet in aanmerking voor kinderbijslag. Ditzelfde geldt voor het kindgebonden budget. Vervalt om welke reden dan ook de pleegvergoeding, dan kan wel kinderbijslag en kindgebonden budget worden aangevraagd.
- Een eventuele wezenuitkering of een andere uitkering die het pleegkind ontvangt, wordt niet verrekend met de pleegvergoeding, noch hoeft de jeugdige hierover een eigen bijdrage af te dragen. Ook als het pleegkind inkomen uit arbeid of studiefinanciering heeft, is hij geen eigen bijdrage verschuldigd aan de pleegzorgaanbieder.
- Jongeren vanaf 18 jaar die een mbo-, hbo- of wo-opleiding volgen, hebben recht op studiefinanciering. Een pleegkind wordt aangemerkt als uitwonend en bij een aanvraag voor een aanvullende beurs wordt gekeken naar het inkomen van de ouders en niet naar dat van de pleegoudervoogd. Eventueel kan een beroep worden gedaan op een zogenaamde hardheidsclausule bij de Dienst Uitvoering Onderwijs, via www.duo.nl.
- De pleegoudervoogd is de wettelijk vertegenwoordiger van het pleegkind. Als de pleegoudervoogd een rechtshandeling verricht uit naam van het pleegkind (bijvoorbeeld een contract sluit), is het kind daaraan gebonden. Wel moet er aan twee voorwaarden zijn voldaan:
 - de voogd moet binnen de grenzen van de wet blijven;
 - de voogd moet in naam van het pleegkind gehandeld hebben.
 Heeft de pleegoudervoogd zijn bevoegdheden overschreden, dan is het kind in beginsel niet ten opzichte van de derde gebonden en is de voogd mogelijk schadeplichtig.
- Pleegoudervoogdij levert een pleegkind geen erfrechtelijke aanspraken op. Hier gelden dezelfde regels als bij een pleegkind dat niet onder voogdij van een pleegouder staat. Indien er geen testament is gemaakt, erft een pleegkind alleen van zijn ouder(s). Van een pleegoudervoogd kan alleen worden geërfd als deze het betreffende pleegkind uitdrukkelijk in een testament iets heeft nagelaten.
- De wet geeft een uitgebreide regeling voor het beheer van de financiën van een pleegkind door de pleegoudervoogd. De rechtbank, sectie kanton, heeft een controlerende taak op dit gebied en de pleegoudervoogd moet op verschillende momenten verantwoording afleggen of toestemming vragen aan de kantonrechter. Bij de start van de voogdij wordt er een inventarisatie gemaakt van het vermogen van de minderjarige. Bij een laag vermogen kan er volstaan worden met een boedelverklaring. Is er meer vermogen dan moet er een

boedelbeschrijving gemaakt worden.

Het spaargeld van het pleegkind mag niet gebruikt worden voor de kosten van verzorging en opvoeding. Daartoe ontvangt de pleegoudervoogd een pleegvergoeding. De inkomsten van het pleegkind tijdens de voogdij kunnen wel gebruikt worden voor de kosten van verzorging en opvoeding.

Tussen de pleegoudervoogd en het pleegkind geldt dat de pleegoudervoogd het bewind over het vermogen van het pleegkind goed moet voeren en dat hij jegens het pleegkind aansprakelijk is voor eventuele schade die het gevolg is van slecht bewind.

De pleegoudervoogd moet een eindrekening en verantwoording afleggen, hetzij aan het pleegkind zodra dat meerderjarig is geworden, hetzij aan diens erfgenamen als het pleegkind eerder overlijdt, hetzij aan een opvolgende voogd. Het betreft dan de hele periode waarin de pleegoudervoogd het beheer over het vermogen heeft gehad. De rekening en verantwoording wordt afgelegd ten overstaan van de kantonrechter. Mochten daarbij geschillen rijzen, dan beslist de kantonrechter daarover.

Hulpverlening en uithuisplaatsing pleegkind bij pleegoudervoogdij

Bij pleegoudervoogdij stopt de betrokkenheid van de voogdijwerker van Bureau Jeugdzorg. De indicatie die door Bureau Jeugdzorg is gesteld blijft echter wel geldig, normaal gesproken wordt de indicatie bij het overdragen van de voogdij aan pleegouders verlengd tot het achttiende levensjaar van het pleegkind. Bureau Jeugdzorg zal de termijn vaststellen in overleg met de pleegouders en de pleegzorgaanbieder. Volgens de wettelijke regelingen zullen pleegouders begeleiding blijven ontvangen van de pleegzorgaanbieder gedurende de hele plaatsing. De begeleiding omvat minimaal eenmaal per jaar een huisbezoek en een gesprek met het pleegkind. Omdat het beleid erop gericht is om pleegouders ook de voogdij te geven als (nog) niet alle problemen met het pleegkind zijn opgelost, kan de intensiteit van de begeleiding vanuit de pleegzorgaanbieder afgestemd worden op de hulpbehoefte van het kind en pleegouders. Indien de problemen zodanig van aard zijn dat er extra ambulante geïndiceerde zorg nodig is, zal Bureau Jeugdzorg hiervoor de indicatie moeten stellen. Als de situatie zodanig wordt dat het pleegkind alleen maar geholpen kan worden door een plaatsing buiten het pleeggezin, zal Bureau Jeugdzorg hiervoor opnieuw een indicatie uithuisplaatsing moeten afgeven. Bij een uithuisplaatsing van een pleegkind zal Bureau Jeugdzorg moeten afwegen of de aanspraak op pleegzorg moet worden voortgezet. Bij een tijdelijke afwezigheid, bijvoorbeeld in het geval van een ziekenhuisopname of verblijf in een AWBZ instelling, kan sprake zijn van voortzetting van de aanspraak op pleegzorg als het pleegkind toch nog verzorging door de pleegouder nodig heeft, bijvoorbeeld door frequent bezoek. Er kan dan door de pleegzorgaanbieder worden besloten de pleegouders een vergoeding voor de werkelijk gemaakte kosten toe te kennen. Deze kosten zullen nooit hoger zijn dan het basisbedrag pleegvergoeding. Als Bureau Jeugdzorg bepaalt dat de aanspraak op pleegzorg vervalt, wordt daarmee ook het pleegcontract met de pleegzorgaanbieder beëindigd en vervalt ook het recht op de pleegvergoeding. Pleegouders ontvangen dan geen pleegvergoeding en begeleiding meer van de pleegzorgaanbieder. Zij kunnen daarna als wettelijk vertegenwoordiger van het pleegkind een beroep doen op kinderbijslag en andere algemene voorzieningen als kinderopvangtoeslag en dergelijke.

Jeugdbescherming bij pleegoudervoogdij

Net zoals het voorkomt dat een kind dat bij eigen ouders woont door de kinderrechter onder toezicht gesteld kan worden van Bureau Jeugdzorg, is dat ook mogelijk bij voogdij door een natuurlijk persoon. De aangestelde gezinsvoogd maakt een plan van aanpak en organiseert de hulpverlening. De inspanningen zullen er op de eerste plaats op gericht zijn om de band van het pleegkind met zijn pleegoudervoogd te versterken en te behouden, ook als het pleegkind uithuisgeplaatst zal moeten worden en het beter is als het pleegkind niet meer terugkeert naar de pleegoudervoogd.

Zolang de pleegoudervoogd de voogdij heeft over een pleegkind, blijft de pleegoudervoogd verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van het pleegkind, ook als er een

ondertoezichtstelling is. Dit betekent dat de toestemming van de pleegoudervoogd nodig is voor o.a. een medische behandeling, de schoolkeuze en het bepalen van de verblijfplaats van de minderjarige.

Hoe kunt u als pleegouder(s) de voogdij verkrijgen?

Vooropgesteld: het bespreekbaar maken van gezagsoverdracht met ouders en pleegouders vergt een zeer zorgvuldige voorbereiding en afweging. Daarbij staan de rechten van het pleegkind centraal voor alle betrokkenen. Als eerste stap wordt bekeken of aan alle voorwaarden voor gezagsoverdracht wordt voldaan. Bureau Jeugdzorg, de pleegzorgaanbieder en de pleegouder(s) hebben gezamenlijk overleg om alle voorwaarden door te nemen. Het is belangrijk om de pleegouder(s) vanaf het begin te betrekken in dit proces.

Wanneer Bureau Jeugdzorg, de pleegzorgaanbieder en de pleegouder(s) overeenstemming hebben over de positieve mogelijkheden voor gezagsoverdracht aan pleegouders, wordt een gezamenlijk overleg georganiseerd waaraan in ieder geval deelnemen: Bureau Jeugdzorg, de pleegzorgaanbieder, ouder(s), pleegouder(s), pleegkind (voor zover dit gezien leeftijd en ontwikkeling mogelijk is) en andere relevante betrokkenen. In dit gezamenlijk overleg worden de consequenties voor de direct betrokkenen doorgenomen.

De voogdij kan langs een aantal routes bij pleegouders worden belegd. Uitgangspunt van deze brochure is dat de overdracht van voogdij het resultaat is van goed overleg en overeenstemming tussen alle hiervoor genoemde betrokkenen. Vanuit dat perspectief is de volgende route om de voogdij bij pleegouders te beleggen, de meest logische en het gemakkelijkst: Bureau Jeugdzorg laat zich door de rechter van de voogdij ontslaan ten gunste van de pleegouders, die daarvoor een bereidverklaring hebben getekend. Bureau Jeugdzorg dient een verzoek tot ontslag in waarbij de bereidverklaring van de pleegouders wordt meegezonden. Deze route kan ook gevolgd worden wanneer een natuurlijk persoon (bijvoorbeeld de tante of de oma) de voogdij heeft. Dan dient deze persoon het verzoek in. De rechter beslist of het verzoek wordt toegewezen.

Er zijn nog andere routes waarlangs voogdij kan worden verkregen, zoals:

1. de route waarbij pleegouders zelf de rechter verzoeken om hen als pleegoudervoogd te benoemen, in het geval de huidige voogd zichzelf niet wil laten ontslaan;
2. de route waarbij de pleegouders de rechter verzoeken de huidige voogd te ontzetten van de voogdij;
3. tot slot kunnen pleegouders de rechter verzoeken om in het kader van hun blokkaderecht de ouders te ontheffen uit het gezag.

Deze drie routes zijn echter aan strengere eisen gebonden. Bovendien hebben de pleegouders een advocaat nodig. Hieraan zijn kosten verbonden.

Verzoek gezamenlijke voogdij

Per 1 juli 2013 is het mogelijk om gezamenlijk de pleegoudervoogdij te verkrijgen zonder dat daarmee een onderhoudsverplichting ontstaat. Dit betekent concreet dat pleegouders gezamenlijk de voogdij op zich kunnen nemen over het pleegkind en de pleegvergoeding kunnen behouden. Hoe gaat een verzoek van eenhoofdige voogdij naar gezamenlijke voogdij in zijn werk? De beide pleegouders (dus zowel de pleegoudervoogd als de andere pleegouder) dienen een verzoek in tot gezamenlijke voogdij over het pleegkind. Dat wil zeggen een gezamenlijk verzoek tot gezamenlijke voogdij, waarbij uitdrukkelijk wordt aangegeven dat de pleegouder bereid is de voogdij op zich te nemen samen met de pleegoudervoogd. Bijstand van een advocaat is verplicht, dit betekent dat het verzoek door een advocaat moet worden ingediend. Hier zijn kosten aan verbonden. Indien de belanghebbende(n), hierbij moet met name aan de ouder(s) worden gedacht, kunnen instemmen met het gezamenlijke verzoek kan aan de rechtbank verzocht worden om de zaak 'zonder zitting af te doen'. Dat wil zeggen dat de rechter de zaak op de stukken af doet en er dus geen zitting plaatsvindt. Er mag vanuit worden gegaan dat het verzoek dan ook zal worden toegewezen.

Adoptie van een pleegkind

Adoptie van een pleegkind is in Nederland zelden aan de orde, maar de wet sluit dit niet uit. De voorwaarden waaraan pleegouders die een pleegkind willen adopteren moeten voldoen, zijn dezelfde als voor andere personen die een kind willen adopteren.

De pleegouder mag niet de grootouder zijn van een kind. Er moet minimaal een leeftijdsverschil van 18 jaar bestaan tussen het kind en de persoon die het verzoek tot adoptie bij de rechtbank indient. Er wordt gestreefd naar een maximaal leeftijdsverschil van 40 jaar. Tevens moet de pleegouder het pleegkind gedurende een jaar verzorgd en opgevoed hebben. Het pleegkind dat geadopteerd wordt, moet op de dag van het indienen van het verzoek tot adoptie minderjarig zijn. Wanneer het kind ouder is dan 12, moet blijken dat hij of zij geen bezwaren heeft tegen het verzoek. Ook moet duidelijk zijn dat het kind niets meer van zijn/haar ouders kan verwachten. Ten aanzien van de ouder(s) van het pleegkind geldt ook een aantal voorwaarden. Zo dienen de ouders niet langer het gezag over het kind te hebben. Er moet blijken dat de ouders geen bezwaren hebben tegen het verzoek tot adoptie. Wanneer deze bezwaren er wel zijn, kan daar alleen door de rechter alsnog aan voorbij worden gegaan indien gebleken is dat het kind en de ouder niet of nauwelijks in gezinsverband hebben geleefd of dat het contact tussen de ouder en kind schadelijk is voor het kind. Voor pleegouderadoptie moet u een verzoek bij de rechtbank indienen. Meer informatie staat op de website van de rijksoverheid.

Een paar verschillen tussen pleegoudervoogdij en adoptie op een rij:

- in juridische zin is adoptie de breuk van de familieband tussen ouders en hun kind en tegelijk de vaststelling van een nieuwe, wettelijk geldende familieband tussen adoptieouders en dit kind, met alle rechten en plichten die daarbij horen;
- pleegouders voeden een kind niet alleen op. Een pleegzorgbegeleider ondersteunt hen hierin. Adoptieouders zijn zelf volledig verantwoordelijk voor de opvoeding;
- de meeste pleegkinderen houden contact met hun ouders, ook al wonen ze bij pleegoudervoogden. Bij adoptie heeft het kind meestal geen contact met de ouders;
- Pleegoudervoogden houden recht op een pleegvergoeding. De pleegoudervoogd is niet onderhoudsplichtig. Bij adoptie komt de onderhoudsplicht bij de adoptieouders te liggen. Adoptieouders hebben recht op kinderbijslag.

Beëindiging van pleegoudervoogdij

De pleegoudervoogdij eindigt:

- als het pleegkind meerderjarig wordt;
- als het pleegkind overlijdt;
- bij het overlijden van de pleegoudervoogd. Zijn er twee voogden, dan behoudt de andere de voogdij;
- indien de pleegoudervoogd onbevoegd is geworden tot het gezag, bijvoorbeeld door ondercuratelestelling. De rechter wijst dan (eventueel op voordracht) een nieuwe voogd aan;
- door een uitspraak van de rechter tot herstel van het gezag op verzoek van de ouder(s) zonder gezag.
- op verzoek van de pleegoudervoogd. Een voogd kan de rechter verzoeken om hem te ontslaan uit de voogdij. Deze mogelijkheid bestaat alleen indien aan minimaal één van onderstaande voorwaarden wordt voldaan:
 - een lichamelijk of geestelijk gebrek van de pleegoudervoogd dat uitoefening van de voogdij onmogelijk maakt. Zijn er twee voogden, dan geldt deze grond alleen indien beide voogden om ontslag vragen;
 - de voogd de 65-jarige leeftijd bereikt;
 - een andere bevoegde persoon zich schriftelijk bereid heeft verklaard de voogdij over te nemen en de rechtbank de overdracht in het belang van het kind vindt.

Meer informatie en contact

In deze brochure komen de uiteenlopende aspecten aan de orde die samenhangen met pleegoudervoogdij. Variërend van (opvoedings)verantwoordelijkheid tot juridische en financiële

consequenties. Met deze informatie hopen de samenstellers een bijdrage te leveren bij de afweging of pleegoudervoogdij iets voor u is. Op deze vraag is geen eenduidig antwoord te geven en dit is ook vooral afhankelijk van persoonlijke afwegingen.

Niet alles kan in deze brochure uitgebreid aan de orde komen. Heeft u na het lezen van deze brochure nog vragen dan kunt u deze stellen aan uw begeleider van de pleezorgaanbieder of aan de voogdijwerker van Bureau Jeugdzorg.

Geraadpleegde bronnen

- M. Kramer, Paraplu voor Pleegouders, in de juridische praktijk
- P. Bastiaensen en M. Kramer, De Kleine Gids Pleegzorg, juridisch en pedagogisch (ver)antwoord
- M.J.C. Koens en A.P.M.J Vonken (red), Tekst & commentaar Personen- en familierecht
- A. van Montfoort. Methode Voogdij, versie 3
- www.pleegzorg.nl
- www.adoptie.nl
- www.rijksoverheid.nl